

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ ПРЕЗ 2021 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на общите индикатори е ежегодно провежданото Наблюдение на доходите и условията на живот (EU-SILC).

През 2021 г., линията на бедност общо за страната е 504.33 лв. средномесечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 1 532.4 хил. лица, или 22.1% от населението на България. Данните от изследването позволяват изчисляване на линия на бедност за всяка област. Приложен е същия метод както при линията на бедност на национално ниво – 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в рамките на областта. За 2021 г. в област Търговище размерът на линията на бедност е 437.42 лв. средномесечно на лице от домакинство, като под прага на тази линия е живяло 18.4% от населението на областта.

1. Основни индикатори за бедност в област Търговище през периода 2017 – 2021 година

	2017	2018	2019	2020	2021
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	283.83	305.10	368.25	402.25	437.42
Относителен дял на бедните - % от населението	19.2	20.5	24.6	18.9	18.4
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	43.4	40.7	41.5	38.0	47.0
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	24.9	25.2	31.7	27.8	31.1
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	4.8	5.6	4.6	4.4	4.7
Коефициент на Джини ¹	27.7	32.9	28.1	26.9	30.1

През 2021 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Видин и Монтана - съответно 343 и 355 лв., а най-високата - в област София (столица) (733 лв.), следвана от областите Перник (592 лв.), Кюстендил (539 лв.) и София (529 лева).

Най-висок е относителният дял на бедните спрямо линията на бедност за областта в областите Стара Загора - 28.3%, София - 25.8%, Сливен - 25.2% и Бургас - 25.2%. Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Силистра - 10.2%, Габрово - 11.1%, Благоевград и Разград – по 15.1%.

Спрямо предходната година размерът на линията на бедност за област Търговище се увеличава с 8.7%, а относителният дял на бедното население се понижава с 0.5 процентни пункта. В областта относителният дял на бедност при мъжете е 15.7%, а при жените – 21.1%. Разликата в равнищата на бедност по пол е 5.4 процентни пункта при 3.6 пункта за страната.

¹ Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

В сравнение с предходната година, относителният дял на бедност при мъжете в област Търговище намалява с 0.5 процентни пункта, а при жените - с 0.3 процентни пункта.

Същевременно обаче системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2021 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 22.1% до 31.5%, или с 9.4 процентни пункта за страната, а за област Търговище равнището на бедност се повишава от 18.4% до 31.1% или с 12.7 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност за областта нараства до 47.0% или с 28.6 процентни пункта.

Поляризацията на населението в област Търговище по доход, измерен чрез съотношението на доходите между бедните и богатите слоеве на обществото за 2021 г. показва, че най-бедните 20% в областта имат 4.7 пъти по-нисък доход от най-богатите 20%.

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. До 2020 г. за оценка на материалните лишения на домакинствата се използваха девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги. От 2021 г. се включва нов показател за тежки материални и социални лишения, който показва липсата на необходими и желани предмети за водене на достоен живот. Изчислява се като дял на лицата от населението, които не могат да си позволят 7 от 13 показателя - 6 на индивидуално ниво и 7 на ниво домакинство. През 2021 г. 19.1% от населението на страната живее в тежки материални и социални лишения, а в област Търговище този показател е 10.9%. В областта в материални и социални лишения живеят 6.7% от мъжете и 14.9% от жените.

В изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ от 2013 г. се събират данни за материалните лишения на децата в домакинството (на възраст между 1 и 15 години). През 2021 г. в област Търговище относителният дял на децата с материални лишения (лишени от поне един от 13 показателя) е 26.2%, спрямо 2020 г. този показател се увеличава с 9.3 процентни пункта.

За безработни домакинства в изследването се считат домакинствата, чиито членове не са били заети през последните четири седмици, т.е. всички членове на домакинството на възраст 16 и повече навършени години са били или безработни, или неактивни.

Показателят интензитет на икономическа активност се отнася до съотношението между броя месеци, в които всеки член от домакинството във възрастовата група 18 - 64 години е бил работещ през предходната година (реално отработени месеци), към общия брой месеци, които теоретично би могъл да отработи същият член на домакинството при пълна заетост. За лицата, които декларират, че работят на непълно работно време, броят на месеците се преизчислява към пълно работно време въз основа на отработените часове. До 2020 г. показателят се изчисляваше за лица на възраст от 18 до 59 години, а от 2021 г. той включва лица на възраст от 18 до 64 години.

Лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 64 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 64- годишните с изключение на учащите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтната година.

През 2021 г. в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност в област Търговище живеят 4.3 хил. лица на възраст 18 - 64 години, или 6.9% от населението, като спрямо 2020 г. относителният им дял нараства с 0.5 процентни пункта.

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2030“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални и социални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

За област Търговище индикаторът сочи, че 26.8 хил. лица, или 24.4% от населението на областта се нуждае от специални грижи за справяне с бедността, социалното разслоение и изключването от активна трудова дейност. От тях 11.9 хил. души са мъже, а 14.9 хил. са жени. Спрямо 2020 г. този показател се е понижил с 0.9 процентни пункта.

Методологични бележки

С Регламент № 1700 от 2019 г. на Европейския парламент и на Съвета се определя обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата, основана на индивидуални данни, събрани чрез извадки. Наблюдението за доходите и условията на живот (SILC), е част от изследванията включени в регламента, и се отнася до събирането на съпоставима и актуална информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването са всички обикновени домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

До 2015 г. изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за 2021 г. включва 9 112 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на възраст 16 и повече навършени години. Извадката се състои от шест ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на възраст 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DV090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

Персонално тегло за всеки член на домакинството на възраст 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на възраст 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на възраст 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на възраст 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи (домакинства с нулеви доходи) в изследването (RB050a).

Поради извадковия характер на изследването по някои основни показатели са изчислени следните оценки в табл. 2:

2. Оценки на основни показатели през 2021 г. за област Търговище

Индикатори	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Риск от бедност		
Общо	18.4	3.7
Мъже	15.7	4.1
Жени	21.1	4.3
0 – 17 години	17.4	9.0
18 – 64 години	15.0	4.1
65+ години	29.5	4.0
Население в риск от бедност или социално изключване(нова дефиниция)		
Общо	24.4	3.9
Мъже	22.2	4.3
Жени	26.5	4.4
0 – 17 години	17.4 ^u	9.0
18 – 64 години	21.4	4.3
65+ години	38.7	4.8
Материални и социални лишения (нова дефиниция)		
Общо	10.9	3.0
Мъже	6.7	2.2
Жени	14.9	4.2
0 – 17 години	7.3 ^u	7.1
18 – 64 години	8.0	2.7
65+ години	21.9	5.2
Нисък интензитет (нова дефиниция)		
0 – 17 години	9.9 ^u	7.5
18 – 64 години	6.9	2.5
65+ години	7.6	3.3
Общо	7.6	3.3
мъже 18-64	6.7	2.4
жени 18-64	7.1	3.1
Общо	6.9	2.5

Повече информация за индикаторите за бедност и социално включване може да бъде намерена на интернет страницата на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот“.